

приводить до зниження інтересу студентів до навчального процесу та погіршення результатів навчання. Уникнути цих недоліків можна шляхом урахування зв'язків між фізикою і хімією та узгодженням їх змісту зі спеціальними предметами. Формами такого узгодження виступають різні моделі інтеграції змісту як між базовими, так і між базовими, загальнотехнічними і спеціальними дисциплінами.

Перспективним видається розробка структури і змісту інтегрованого курсу “Фізика і хімія” для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації технічно-технологічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волынкина О.А., Кузнецова Т.М. Интегрированное межпредметное занятие // Специалист. – 1998. – № 10. – С. 9-10.
2. Корсак К. Интегрированный курс “Основы современного природознания” как засіб формування синергетичного світобачення студентів // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 94-98.
3. Коршак Є.В., Шут М.І., Грищенко Г.П., Савченко В.Ф. Особливості структури вивчення фізики у 12-річній школі / Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Серія педагогічна: Модель середньої фізичної освіти в умовах переходу на 12-річний термін навчання. – Вип. 7. – Коломия: ВТП “ВІК”, 2001. – С.41-43.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі // Освіта України. – № 88. – 25 листопада 2003 р.
5. Програма з фізики для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, що здійснюють підготовку на основі базової загальної середньої освіти //Міністерство освіти і науки України. – Науково-методичний центр вищої освіти (протокол № 2 від 18.05.2000 р.).
6. Самойленко П.И., Сергеев А.В. Интегральный урок по физике: возможности, проблемы и перспективы // Среднее специальное образование. – 1992. – №1. – С. 4–6.
7. Теория и методика обучения физике в школе: Общие вопросы / Под ред. С.Е. Каменецкого и Н.С. Пуришевой. – М.: Академия, 2000. – 368 с.
8. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. – К., 2005. – 220 с.

УДК 378. 147

О.В. Шкворець

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ДЖЕРЕЛ У ПРОЦЕСІ ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх учителів трудового навчання до використання різних творчих джерел з метою створення нового художнього образу моделі одягу. Проведено аналіз послідовності опанування творчого джерела з подальшим використанням набутих знань в активній творчій та педагогічній діяльності.

The article surveys the problem of future handicrafts teachers training for them to use different creative sources to make a new artistic image of a clothes model. It gives analysis of the succession in mastering a creative source with further usage of the knowledge in active creative and pedagogical work.

Одним з основних і першочергових напрямків діяльності вищої школи України є впровадження в навчальний процес високоефективних освітніх технологій. Концепція такої освіти в числі загальних вимог до випускників навчальних закладів передбачає:

- формування нестандартного мислення, що дасть практичну готовність майбутнього фахівця до генерування неординарних творчих ідей;
- уміння виявляти суть проблем або ситуації, оцінювати її та визначати шляхи реалізації;
- знання методології науково-технічного пошуку й методів наукового дослідження, визнання необхідності неперервної освіти й самоосвіти тощо;

- сформованість всіх сторін особистості-загальної культури, чіткої громадської позиції, зокрема патріотизму, почуття відповідальності та ін.

Сучасний випускник вищого закладу освіти повинен бути не лише професіоналом, але й здатним успішно адаптуватися до нових соціально-економічних умов, бути цілком конкурентоздатним на ринку інтелектуальної праці.

Окремі напрямки теорії та методики трудового навчання досліджені у роботах О.П.Гнеденко, О.В.Лихолат, С.П.Павх, В.І.Перегудової, Т.В.Тхоржевської, Л.М.Шпак та ін. Проблеми вдосконалення підготовки вчителів художнього проектування розкриті в дисертаціях Н.В.Дубової, Н.П.Знамеровської, Т.В.Кравченко, Т.А.Сиротенко, Л.М.Хоменко.

Специфіку здібностей до окремих видів діяльності технічного спрямування (конструювання, раціоналізаторства й винахідництва, загально-трудових умінь) досліджували С.М.Василевський, Є.О.Мілерян, О.П.Нечаєв, В.М.Ребус. Особливостям художніх здібностей присвячені роботи Є.С.Ігнатєва, В.І.Кіреєнка, А.Г.Ковальова, В.С.Кузіна.

Проблема підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до моделювання і проектування одягу є порівняно новою, оскільки підготовку даних спеціалістів у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації почали значно пізніше ніж учителів технічної праці. Існує ряд невирішених проблем, усунення яких значною мірою сприятиме покращенню професійної підготовки фахівців з трудового навчання. Хоча підготовка таких спеціалістів здійснюється у ряді вищих педагогічних навчальних закладів. До цього часу не має науково-обґрунтованих навчальних програм із дисциплін, щодо моделювання і проектування одягу, затверджених Міністерством освіти та науки України. Кожен факультет працює за самостійно розробленими програмами, які не завжди адаптовані до вимог інженерно-технологічних факультетів педагогічного напрямку.

Ця проблема ускладнюється ще й тим, що студенти суттєво відрізняються рівнем спеціальних базових знань, умінь та навичок із моделювання і проектування одягу. За одними і тими ж планами навчаються випускники професійно-технічних училищ, які мають певний досвід роботи у швейному виробництві та учні – випускники загальноосвітніх шкіл, у яких початкова підготовка до моделювання і проектування одягу значною мірою нижча. При такому діапазоні початкових знань, умінь і навичок не достатньо реалізується диференційований та індивідуальний підходи до професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання, не забезпечується достатньою мірою творче спрямування навчальної діяльності.

Спостерігається недостатній взаємозв'язок психолого-педагогічних, методичних і спеціальних дисциплін, спрямованих на раціоналізаторство та винахідництво.

Швидкий розвиток індустрії моди, нові методи проектування та формоутворення костюма, зумовили необхідність адаптації інноваційних технологій до фахової підготовки вчителів трудового навчання під час моделювання і проектування одягу.

Тому в процесі творчо-пошукової діяльності по створенню нового художнього образу костюма, тобто досягненню єдності форми та змісту, необхідно приділити особливу увагу. Бажаних результатів у процесі розробки нових художніх образів моделей одягу студенти досягнуть за умови, якщо завдання творчих проектів будуть спрямовані на розвиток професійного мислення і сприятимуть розвитку наступних якостей:

- здібності побачити та чітко сформулювати завдання;
- здібності швидко виробляти достатню кількість ідей за обмежений час;
- умінню знаходити оригінальні рішення;
- умінню швидко придумувати найнеймовірніші рішення заданої проблеми.

Мистецтво розробки нових моделей одягу можна віднести до художніх творів, які відрізняються від інших предметів, створених людиною, своєю образністю. Образ – це алегорична, метафорична думка, що розкриває одне явище через інше. Художній образ є формою осмислення, пізнання і відображення навколишньої дійсності людиною.

Е.Кібрік, радянський художник, майстер книжкової ілюстрації, визначаючи значення образного мислення для художника, писав: “Здатність образного мислення для мистецтва – це ознака великого таланта і справжнього натхнення. Природа художнього образу в тім, що

типове виявляється в характерному, загальне в одиничному. Художній образ – це, як би крапля, у якій відображується світ” [2: 268].

Художній образ як специфічний спосіб відображення, осмислення і переробки об’єктивної дійсності є загальною формою мислення в мистецтві. Продукт діяльності людини перестає бути художнім твором, якщо він не має образного змісту. Це відноситься до всіх видів творчої діяльності, будь то живопис, архітектура та дизайн костюма.

Одною з умов під час творчої роботи над новим проектом моделі одягу студентам необхідно враховувати, що глядач повинний сприймати не одяг, надягнутий на людину, а саму людину в одязі, який допомагає підкреслити вади зовнішності та замаскувати недоліки. Іншими словами, при проектуванні нових форм одягу пріоритет людини – носія цього одягу – повинний бути незаперечним.

Головною метою перед викладачем є задача навчити студентів здатності бачити красу й унікальність у самих звичних предметах і явищах навколишнього світу, що є істотною частиною таланта майбутнього фахівця. Надихнути на рішення творчої задачі може будь-який аспект життя людини.

У свідомості можуть виникнути образи майбутнього виробу після прочитання книги, перегляду кінофільму або театрального спектаклю. Прообразами колекцій іноді бувають яскраві історичні особистості, події та відкриття, що викликали в суспільному житті сильний резонанс. Можливо, саме в різноманітті явищ людського буття і криється секрет нескінченної розмаїтості форм і образів костюмних форм.

З метою удосконалення професійних здібностей студентів у процесі моделювання і проектування одягу нами розроблений комплекс креативно-розвиваючих завдань по розробці моделей одягу за використанням різних творчих джерел, таких як: архітектура та образотворче мистецтво, костюмів народів світу, різних історичних епох, а також музика, хореографія, природа і т.п.

Процес творчості під час художнього формоутворення нових форм одягу складається в постійному пошуку краси то в лініях, то в матеріалі, то в кольорових поєднаннях предметів навколишнього світу, а також в осмисленні первісних вражень і перетворенні їх в оригінальні моделі одягу і колекції.

Трансформацію творчого джерела в нові форми модного одягу у процесі проектно-художньої діяльності студентам рекомендується виконувати за розробленою нами методикою, яка складається з наступних етапів:

- обрати творче джерело за поставленим завданням;
- об’єкт джерела, що надихнув, досліджується візуально і замальовується найбільш приблизно до оригіналу;
- у результаті ретельного аналізу особливостей цього джерела, а саме, визначення основних способів та засобів композиційного формоутворення, методів проектування, виділяється характерна його ознака (це може бути силует, цікаві пропорції, ритмічне повторення елементів, фактура, колірна гармонія, конструкційне рішення і т.п.);
- виділена ознака приймається за основу роботи над ескізами костюмних форм, у яких важливо зберегти образно-асоціативний зв’язок з першоджерелом.

Кожне джерело творчості володіє тільки йому властивими ознаками, що можуть надихнути студента на створення оригінальної ідеї. Наприклад, природні об’єкти та архітектурні спорудження асоціюються з пластикою силуетних ліній і пропорційністю елементів форми; музика та танці з ритмом і емоційною експресією; народний і історичний костюм з барвистістю й декоративністю.

Шлях перетворення джерела творчості в образну костюмну форму можна представити в такий спосіб.

Якщо це предмет матеріального світу – архітектурне спорудження, народний або історичний костюм, природний об’єкт і т.п., то насамперед необхідно вивчити його, розглянути, проаналізувати і виявити основні характерні ознаки.

При цьому важливе значення мають зовнішній вигляд предмета, його пропорції, форма, пластика ліній, колір і фактура, а також зв’язок його з навколишнім середовищем.

Цікаві також перетворення, що відбуваються з формою в процесі її руху. Якщо об'єктом вивчення є жива істота, то потрібно звернути увагу на характер її пересування, пози і т.п.

Потім можна переходити до наступного етапу – виконанню начерків з натури, відзначаючи найбільш характерні особливості форми, принципи її внутрішньої орнаменталії, колористичне рішення. На основі цих замальовок студентам пропонується розробити серію ескізів моделей одягу, де реальний образ джерела трансформується в більш умовний, узагальнений, стилізований.

Сама важка задача на етапі ескізної розробки – визначити, що в джерелі підлягає перетворенню й у чому суть цього перетворення. Іншими словами, потрібно знайти спосіб перетворення натуралістичної форми в декоративну. Дуже важливо на даному етапі, зображуючи умовний образ, не втратити природності і жвавості образного періоджерела.

Послідовний ряд подальших ескізних розробок на основі первісних начерків поступово наближається до кінцевого художнього втілення ідейного задуму образу моделі одягу.

Самим талановитим творцем прекрасного і тому невичерпним джерелом натхнення є природа. Вона прекрасна не тому, що художньо досконала сама по собі, а тому, що кожен студент переносить на неї те розуміння краси, яким він внутрішньо наділений тією чи іншою мірою. Гармонія, що панує в природному світі, оточує нас протягом усього життя, впливаючи на формування особистості. Споглядання природи, емоційний контакт із природою є невичерпним джерелом натхнення в проектно-художній діяльності під час моделювання одягу. Тому, на нашу думку, – це найпростіший спосіб пошуку нової ідеї оригінального художнього образу костюма, який вчить студентів володіти художнім сприйняттям дійсності, брати з навколишньої його природи представлення про красу, гармонію в безмежному різноманітті рослинного і тваринного світу [3: 550].

Так, наприклад, в процесі виконання творчих проектів по розробці колекцій моделей одягу, де творчим джерелом є природа, студентами була обрана форма квітки, саме це дало поштовх до розробки силуетної форми моделей одягу, ліній внутрішнього членування, прийомів декоративного оформлення, колірної та фактурної рішення тощо.

Імпульсом для створення образу костюма творчою задачею може стати малюнок шкіряного покриву звірів, рептилій, комах, орнаментальні візерунки, якими природа щедро одарила представників тваринного світу. Їх зазвичай використовують студенти при виконанні курсових робіт.

Таким чином, у процесі проектно-художньої діяльності під час розробки оригінальних моделей одягу за використанням різних творчих джерел, ефективно формуються такі спеціально-професійні якості майбутнього спеціаліста, як: цілеспрямоване розуміння оточуючого середовища (порівняння, співставлення, розкриття подібності і неоднаковості предметів і явищ); виділення головного і другорядного не тільки в речах, а й в оточуючому нас соціумі; сприймання залежності елементів зображення, пов'язаних між собою композиційним рішенням.

Опанування великої кількості творчих джерел в процесі моделювання та проектування сприяє розвитку у студентів образно-асоціативного мислення, різних видів пам'яті, уявлення, фантазії, оригінальності мислення, здібності аналізувати і синтезувати у художньому образі реальні предмети і явища на основі співставлення і пошуків далеких та близьких аналогій, що в свою чергу, сприяє формуванню спеціальних професійних здібностей майбутніх учителів трудового навчання. Це буде більш детально висвітлено нами в подальших публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бердник Т.О., Неклюдова Т.П. Дизайн костюма. – Ростов н/Д: “Феникс”, 2000. – 448 с.
2. Ермилова В.В., Ермилова Д.Ю. Моделирование и художественное оформление одежды. – М.: Мастерство; Издательский центр “Академия”; Высшая школа, 2000. – 184 с.
3. Козлова Т.В. Основы теории проектирования костюма. – М.: ЛЕГПРОМБЫТИЗДАТ, 1988. – 350 с.
4. Рачицкая Е.И., Сидоренко В.И. Моделирование и художественное оформление одежды. – Ростов н/Д: “Феникс”, 2002. – 608 с.